

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Воєнні дії в Україні негативно вплинули на психоемоційний стан дітей з особливими освітніми потребами (ООП), особливо з порушеннями інтелектуального розвитку. Вони часто переживають страх, тривогу, дезорієнтацію, виявляють істеричні або загальмовані реакції на повітряні тривоги чи зміну звичного середовища. Більшість таких дітей не здатні усвідомити та прийняти нову реальність, тому перебувають у стресі.

Велика кількість наукових досліджень і практичних напрацювань присвячена питанням інтеграції дітей з особливими потребами у загальноосвітній простір. Особлива увага в цих працях приділяється особистісно орієнтованому підходу до освіти, забезпеченню рівноправного доступу дітей і молоді до якісного освітнього процесу, а також створенню умов для варіативного здобуття базової або повної загальної середньої освіти, що відповідає здібностям та індивідуальним особливостям кожної дитини. У даному контексті слід відзначити роботи таких дослідників, як В. Асенко, Є. Клопота, О. Романенко, Г. Соколова, А. Шевцов, Н. Ярмола та інших. У зазначених дослідженнях учитель виступає не лише носієм знань, а й джерелом психологічної підтримки: допомагає дітям відчувати безпеку, стабільність, відновити зв'язок з реальністю через звичну освітню діяльність.

Науковці наголошують, що психологічний супровід є цілісною системою, яка охоплює різнопланову, динамічну, корекційну та розвивальну допомогу, спрямовану на врахування вікових і персональних потреб дітей. Саме тому на психологічний супровід покладається виконання широкого спектра завдань. Йдеться не тільки про діагностику, а й про забезпечення системного корекційно-реабілітаційного, соціального і психолого-педагогічного супроводу для кожної дитини незалежно від освітнього закладу чи форми навчання. Крім того, він включає організацію методичної підтримки для родини дитини (за даними О. Бабяка, В. Засенка, О. Орлова, Л. Прохоренка, Г. Соколової).

Психоемоційна стабільність є критично важливою умовою для адаптації та розвитку дитини з ООП у реаліях війни. Педагогічна підтримка має бути чутливою, гнучкою та заснованою на глибокому розумінні особливостей розвитку дитини [1].

Проте у сучасній реальності ми стикаємося з наступною ситуацією. Педагоги, які працюють в умовах інклюзії, щоденно стикаються з високим рівнем емоційної напруги. Необхідність постійної уваги до індивідуальних потреб дітей, адаптація навчальних матеріалів, налагодження ефективної комунікації з батьками та фахівцями – усе це потребує значних ресурсів. У результаті зростає ризик розвитку професійного вигорання, яке проявляється в емоційному виснаженні, втраті мотивації, дратівливості, відчутті безсилля та зниженні якості виконання професійних обов'язків. Такий стан ускладнює ефективну педагогічну діяльність і впливає на психоемоційне здоров'я вчителя.

Окрім того, в інклюзивному середовищі педагог часто зіштовхується з непередбачуваними ситуаціями, пов'язаними з поведінковими чи емоційними особливостями дітей. Педагоги нерідко не мають достатніх знань і навичок для ефективного реагування на кризові ситуації, що викликає почуття невпевненості та стресу. Відсутність фахової підготовки у сфері кризового втручання, методів деескалації конфліктів та підтримки дітей у нестандартних ситуаціях може призводити до загострення проблем у класі. Це вказує на потребу в системному підвищенні кваліфікації педагогів та розвитку їхніх психологічних компетенцій для ефективного функціонування в інклюзивному просторі [2].

Для підтримки дітей з особливими освітніми потребами у період воєнного часу критично важливо застосовувати техніки емоційної стабілізації, такі як «Безпечне місце», «Кнопка гарного відчуття» та «Сходинки страху». Організація безпечного середовища, забезпечення структурованого розпорядку дня та тісна співпраця з фахівцями й батьками значно полегшують процес адаптації дітей. Щодо педагогів, пріоритетним завданням є розвиток їхньої здатності до резиліентності, що дозволить ефективніше взаємодіяти з учнями з особливими потребами.

Отже, психологічна підтримка дітей з ООП у воєнний час потребує комплексного підходу, включаючи створення безпечного середовища, стабільної рутини та техніки емоційної стабілізації. Педагоги мають активно співпрацювати з фахівцями та батьками, а також розвивати власну резиліентність для ефективної допомоги. Це сприятиме зниженню тривожності у дітей та підтримці їхнього емоційного благополуччя в умовах кризи.

Література:

1. Чеботарьова О. В. Навчання та підтримка дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах війни: поради педагогам. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2022. № 3. С. 40–51.

2. Гренюк Л., Олексенко В., Фединяк Н. Інклюзивне навчання в умовах війни: адаптація та нові виклики для педагогів. *Молодь і ринок*. 2025. № 2/234. С. 40–45. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.324600> (дата звернення: 07.05.2025).